

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МИНЗЭЛӘ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ ХУЖӘМӨТ АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕ БАШКАРМА КОМИТЕТ ЖИТӘКЧЕСЕ
КАРАРЫ

2020 елның 22 мае,

№ 23

ГРАЖДАННАР МӨРӘЖӘГАТЬЛӘРЕН КАРАУ БУЕНЧА ЭШ ТӘРТИБЕН РАСЛАУ
ТУРЫНДА

Россия Федерациясе гражданнының мөрәжәгатьләрен үз вакытында карау максатларында 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы «Россия Федерациясе гражданнының мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында» Федераль закон, «Татарстан Республикасында гражданны мөрәжәгатьләре турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Минзәлә муниципаль районы Хужәмәт авыл жирлеге Уставы нигезендә карар бирәм:

1. Гражданнының мөрәжәгатьләрен карау буенча беркетелгән эш Тәртибен расларга.
2. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үземә йөклим.

Хужәмәт авыл жирлеге
Башкарма комитет житәкчесе

И.Т. Вильданова.

Татарстан Республикасы
Минзэлэ муниципаль районы
Хужәмэт авыл жирлеге
Башкарма комитеты житәкчесенен
2002 елның 22 мае, N 23
"Гражданның мөрәжәгатьләрен карау буенча эш
Тәртибен раслау "
турында карарына
Кушымта

ГРАЖДАННАР МӨРӘЖӘГАТЬЛӨРЕН КАРАУ БУЕНЧА ЭШ ТӘРТИБЕ

1. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1.1. Әлеге Тәртип Россия Федерациясе гражданның язмача һәм телдән мөрәжәгатьләрен кабул итү, исәпкә алу, теркәү, карау, аларны карап тикшерү һәм аларның үтәлешен контрольдә тоту кагыйдәләрен билгели, мөрәжәгатьләрдә булган мәгълүматны анализлау һәм гомумиләштерү, мөрәжәгатьләрен сәбәпләрен һәм характерын ачыклау, шулай ук жирле үзидарә органнарында гражданны кабул итүне оештыру тәртибен билгели.

Әлеге тәртип нигезләмәләре «Россия Федерациясе гражданны мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль законда (алга таба - Федераль закон) һәм «Татарстан Республикасында гражданны мөрәжәгатьләре турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законнда (2007 елның 19 февралендәге 10-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законны редакциясендә) билгеләнгән тәртиптә каралырга тиешле барлык мөрәжәгатьләргә кагыла.

1.2. Гражданның язмача яки электрон документ рәвешендә мөрәжәгатьләре тәкъдимнәр, гаризалар һәм шикаятьләр рәвешендә керә.

1.3. Мөрәжәгатьләрен карау жирле үзидарә органнары житәкчеләренен вазыйфай бурычы яисә аларның язма йөкләмәсе буенча - башка вазыйфай затларның компетенциясе чикләрендә. Житәкчеләр ЖҮИ органнарында, предприятиеләрдә, учреждениеләрдә һәм оешмаларда гражданны шәхси кабул итү буенча эшне дәрәс оештырган өчен шәхси жаваплылык тоталар.

1.4. Гражданның язмача яисә жирле үзидарә органы компетенциясенә керми торган мәсьәләләр булган электрон документ рәвешендәге мөрәжәгәте, аларны теркәгәннән соң жиде көн эчендә тиешле органга яисә тиешле вазыйфай затка, мөрәжәгәте куелган мәсьәләләрен хәл итү вәкаләтләренә керә торган, гражданның мөрәжәгәте янадан рәсмиләштерү турында язмача хәбәрнамәсе белән, Федераль законның 11 статьясындагы 1 һәм 4 өлешләрендә күрсәтелгән очраклардан тыш, жибәрелә. Шул ук вакытта хәбәрнамәнен текстында Законның тиешле маддәсенә сылтама булырга тиеш. Хәбәрнамәнен икенче нөсхәсе ЖҮИ органы эшенә теркәлә.

Язма мөрәжәгәте куелган мәсьәләләрен хәл итү берничә дүүләт органы, жирле үзидарә органнары яки вазыйфай зат компетенциясенә керә икән, мөрәжәгәтне күчәртмәсе теркәлгән көннән жиде көн эчендә тиешле дүүләт органнарына, жирле үзидарә органнарына яисә тиешле вазыйфай затларга жибәрелә.

1.5. Шикаятьне карау өчен дүүләт органына, жирле үзидарә органына яисә вазыйфай затка, карар яисә гамәл кылмавына (гамәл кылмауларына) шикаять белдерелә торган шикаять

жибэрү тыела.

Өгөр бу тыюга бэйле рәвештә шикаятне дәүләт органына, жирле үзидарә органына яки вазыйфай затка жибэрү мөмкин булмаса, шикаятъ гражданга аның тиешле карарга яки судта билгеләнгән тәртиптә гамәлгә (гамәл кылмауга) шикаятъ бирү хокукын аңлатып кире кайтарыла.

1.6. Өгөр язма мөрәжәгатъ тексты укылуга бирелмәсә, мөрәжәгатъкә жавап бирелмәсә, ул дәүләт органына, жирле үзидарә органына яисә вазыйфай затка аларның компетенциясе нигезендә карау өчен жибәрелергә тиеш түгел, бу хакта мөрәжәгатъ теркәлгән көннән жиде көн эчендә мөрәжәгатъ иткән гражданга хәбәр ителә, эгәр аның фамилиясе һәм почта адресы прочтага бирелә икән, мөрәжәгатъне жибәргән гражданга хәбәр ителә. Күрсәтелгән мөрәжәгатъ ЖҮИ органы эшенә теркәлә.

1.7. Мөрәжәгатъ жибәргән гражданинның фамилиясе булмаган язма мөрәжәгатъкә һәм жавап жибәрелергә тиешле почта адресына жавап бирелми. Мондый мөрәжәгатъ орган житәкчесе карары белән билгеләнгән тәртиптә юкка чыгарыла. Күрсәтелгән мөрәжәгатътә шәхси һәм ижтимагый куркынычсызлыкка яный торган жинаятьләр һәм вакыйгалар турында мәгълүмат булса, мөрәжәгатъ теркәлергә һәм тиешле компетентлы органнарга жибәрелергә тиеш.

1.8. Гражданныр жирле үзидарә органнарына, жирле үзидарә органнарының вазыйфай затларына үз вәкиле аша мөрәжәгатъ итәргә хокуклы (ТР Законы).

1.9. Суд карарына шикаятъ бирелә торган мөрәжәгатъ, теркәлгән көннән жиде көн эчендә, әлеге суд карарына шикаятъ бирү тәртибен аңлатып мөрәжәгатъ иткән гражданга кире кайтарыла.

1.10. Кергән мөрәжәгатътә ЖҮИ органнарының вазыйфай затының, шулай ук аның гаилә әгъзаларының тормышына, сәламәтлегенә һәм милкенә зыян китерү куркынычы булса, ул анда куелган сорауларның асылы буенча жавапсыз калдырылырга мөмкин. Бу очракта мөрәжәгатъ жибәргән гражданга мөрәжәгатъ итү хокукын явыз ният белән куллануга юл куймау турында хәбәр ителә.

1.11. Өгөр гражданинның язма мөрәжәгатендә элек жибәрелгән мөрәжәгатъләргә бэйле рәвештә аңа күп тапкыр язма жаваплар бирелгән мәсьәлә булса, һәм бу очракта мөрәжәгатътә яңа дәлилләр яисә шартлар китерелми, ЖҮИ органы житәкчесе әлеге мәсьәлә буенча граждан белән чираттагы мөрәжәгатънең нигезсезлеге һәм язылу туктатылуы турында Карар кабул итәргә хокуклы, элек күрсәтелгән мөрәжәгатъ бер үк жирле үзидарә органына яисә бер үк вазыйфай затка жибәрелгән булса (Федераль законның 11 статьясындагы 5 өлеше). Бу карар турында мөрәжәгатъ жибәргән гражданга хәбәр ителә.

2. ГРАЖДАННАРНЫ КАБУЛ ИТҮ, ТЕРКӨҮ ҺӘМ ИСӘПКӘ АЛУ

2.1. Шартлаткыч, агулы һәм башка куркыныч салымнарны үз вакытында ачыклау һәм йогышсызландыру максатларында, почта жибәрүләрендә булырга мөмкин, аларны тышкы яктан карау үткәрелә. Мондый салымнар яки алар булу-булмауга шик туса, почта жибәрүләре белән алга таба һәр эш кичекмәстән туктатыла һәм куркынычсызлык органының тиешле бүлекчәсе белгече чакырыла. Белгеч чакырту белән бер үк вакытта почта жибәрүнең мәжбүри изоляциясе булган куркынычсызлык чаралары да күрелергә тиеш.

Террорчылык актларын һәм башка жинаятьләрне кылу куркынычы булган язма мөрәжәгатъләрне алганда, оператив-эзләү чараларын һәм тикшерү гамәлләрен үткәргәндә файдаланылырга мөмкин булган эзләрне саклау өчен чаралар күрелә.

2.2. Язма мөрәжәгатъләрне кабул иткәндә аларның адресларының дөрөслеге тикшерелә. Билгеләнеше буенча түгел, жибәрелгән хатлар кичекмәстән почта предприятиесенә адресатка жибәрү өчен ачылмаган элементә оешмасына кире кайтарыла.

Конвертларны ачканда аларга хатлар һәм документлар (ертылган документлар ябыштырыла) булуы тикшерелә, алар конверт белән кергән документлар (паспорт, хәрби билет, хезмәт кенәгәсе, пенсия таныклыгы һ.б.) беркетелә, шулай ук хатлар текстының алдына

беркетелә. Кушымта яки хат тексты булмаган очракта, конвертка кушып бирелә торган белешмә төзелә һәм бу хакта гариза бирүчегә хәбәр ителә.

2.3. Барлык мөрәжәгатьләр язма рәвештә яисә электрон документ формасында жирле үзидарә органнарына кергән мизгелдән өч көн эчендә тәкъдимнәр, гаризалар һәм шикаятьләр китабында теркәлә.

2.4. Һәр мөрәжәгатькә теркәү номеры бирелә (мәсәлән «N 19»). «Шәхсэн» яки «конфиденциаль» тамгалары язылган мөрәжәгатьләргә өстәмә рәвештә «Лп» («шәхси пакет», мәсәлән, «Лп N 15») хәрәфе индексы бирелә.

2.5. Теркәлү индексы булган штамп мөрәжәгатьнең беренче битендәге буш урында төзелә. "Шәхсэн" яки "конфиденциаль" тамгалары белән мөрәжәгатьләр ачылмый, теркәлү номеры язылган штамп конвертта урнаштырыла.

Аларны узганда материалларның мөмкин булган тоткарлыкларын кисәтү һәм кичекмәстән үтәлүне таләп итүче гражданнар мөрәжәгатьләре белән оператив эшләр өчен шартлар тудыру максатларында «бик тиз» һәм «ашыгыч» сигналлары кулланыла.

Һәр яңа календарь елында яңадан кергән мөрәжәгатьләрнең нумерациясе беренче номердан башлана.

2.6. Шәхси кабул итү вакытында тапшырылган хатларда «шәхси кабул итү вакыты" дигән билге ясала. Бу хатлар теркәү өчен тапшырыла.

2.7. Кергән язма мөрәжәгатьләрнең барлык төрләре дә үзәкләштерелеп теркәлгә тиеш.

Хатның теркәү номеры теркәү штампында күрсәтелә, ул бергә теркәп жибәрелә торган хатның түбән почмагында яки гариза бирүченең беренче битендә урнаштырыла.

Теркәү-контроль карточкасы машина яздыруы белән яки кулдан аерылып торган почерк белән тутырыла, барлык тамгалар да төгәл, икеләтә аңлатмалардан башка ясала.

Теркәү-контроль карточкасында:

- гариза бирүченең инициаллары булган фамилиясе баш килештә тутырыла.

Эгәр автор (Иванов) үзенең хатын икенче зат аша (Сидоровның), аның адресын күрсәтеп һәм үз адресын күрсәтмичә жибәрсә, «Ф.Ис.. Ат.ис.» графасында ике фамилия билгеләнә: Иванов, Сидоров.

2.8. Язма мөрәжәгатьләргә резолюцияләр теркәү-контроль карточкасына (кирәк булганда - конкрет күрсәтмәләр һәм үтәү датасы белән), имза һәм дата белән рәсмиләштерелә.

2.9. Хатлар башкаручыга теркәлү журналында язылып тапшырыла.

Житәкченең резолюциясендә берничә башкаручы күрсәтелсә, хатта куелган барлык сорауларны үтәү өчен җаваплы булып хатта күрсәтелгән башкаручы санала.

2.10. Бер структур бүлекчәдән икенчесенә хатлар тапшыру бу хакта теркәү-контроль карточкасында мәжбүри билге белән башкарыла.

2.11. Гражданин шикаятьтә күрсәтелгән белешмәләр ахыргы карарны чыгару өчен житәрлек түгел, гамәлдә булуы шикаять белдерелә торган учреждениедән яисә заттан тикшерү материаллары, карар кабул итүнең нигезлегенә турында бәяләмә белән соратып алына. Кирәк булган очракта, ЖҮИ органы житәкчесе күрсәтмәсе буенча, шикаятьне тикшерү өчен урында жирле үзидарә аппараты хезмәткәрләре командировкага бирелгә мөмкин.

2.12. Гражданның хатлары хәл ителгән дип санала, эгәр барлык сораулар каралды, алар буенча тиешле чаралар күрелде һәм гамәлдәге законнарда туры килә торган тулы җаваплар бирелде.

2.13. Мөрәжәгатькә эзерләнгән җавап проекты башкаручы тарафыннан сул як түбән почмагында визалана, беркетмә бүлегендә килештерелә һәм кул кую өчен житәкчегә тапшырыла.

Җавапларның эчтәлегенә, ачыклығы һәм төгәллегенә, норматив актларга сылтамаһның дөреслегенә өчен башкаручы (кул куйган затлар белән бер үк вакытта) җаваплылык тоталар.

2.14. Жирле үзидарә органнары житәкчеләре һәм башка вазыйфаи затлары:

а) мөрәжәгатьне объектив, һәрьяклы һәм үз вакытында карауны тәэмин итәләр;

б) мөрәжәгатьне карау өчен кирәкле документларны һәм материалларны башка дәүләт органнарында, жирле үзидарә органнарында һәм башка вазыйфаи затлардан соратып алалар;

в) гражданның бозылган хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен торгызуга яисә яклауга юнәлдерелгән чаралар күрә;

г) мөрәжәгатьтә куелган сорауларның асылы буенча, Федераль законның 11 статьясындагы 1, 3, 4, 5, 6 өлешләрендә күрсәтелгән очрақлардан тыш, язма җаваплар бирәләр;

д) граждандың аның мөрәжәгатен башка жирле үзидарә органына яисә башка вазыйфай затка аларның компетенциясе нигезендә карау өчен җибәрү турында хәбәр итәләр.

2.15. «Шәхсән» яки «конфиденциаль» тамгалары белән мөрәжәгатьләр алар адресланган житәкчеләр яки башка вазыйфай затлар тарафыннан аларның кушуы буенча карала.

2.16. Гомуми файдаланудагы мәгълүмат системалары буенча ЖҮИ органнарына кергән мөрәжәгать законда билгеләнгән тәртиптә каралырга тиеш (Федераль законның 7 статьясындагы 3 өлеш һәм 10 статьясындагы 4 өлеш).

2.17. Мөрәжәгатьне караганда мөрәжәгатьтәге мәгълүматларны, шулай ук гражданның шәхси тормышына кагылышлы мәгълүматларны аның ризалыгыннан башка хәл итү рөхсәт ителми.

Мөрәжәгатьтәге мәгълүматларны тарату булып тормый, мөрәжәгатьтә куелган мәсьәләләргә хәл итү вәкаләтләренә керә торган дәүләт органына, жирле үзидарә органына яисә вазыйфай затка язма мөрәжәгать җибәрү (Федераль законның 6 статьясындагы 2 өлеш).

2.18. Жирле үзидарә органнарына яисә вазыйфай затка аларның компетенциясе нигезендә килгән язма мөрәжәгатьләр теркәү көненнән алып 30 көн эчендә карала.

2.19. Жирле үзидарә органнарына кергән һәм жирле үзидарә органнары бүлекчәләренә башкару өчен тапшырылган мөрәжәгатьләргә карау срогы ЖҮИ органында аларны теркәү көне дип санала.

Мөрәжәгатьләргә карау срогы тәмамлану белән мөрәжәгать авторына җавап бирү датасы санала.

2.20. Белешмәләр, бәяләмәләр һәм мөрәжәгатьләргә карау нәтижәләре буенча башка документлар жирле үзидарә органнарында, предприятиядә, учреждениядә яки оешмада эш башкару таләпләргә нигезендә эзерләнгән документлар буларак мәҗбүри рәвештә теркәлгә тиеш.

2.21. Билгеләнгән тәртиптә каралган мөрәжәгатьләр буенча карарлар таралу чикләнгән хезмәт мәгълүматына кертелгә мөмкин түгел.

Әгәр мөрәжәгатьтә куелган мәсьәләнең асылы буенча җавап федераль закон тарафыннан сакланыла торган башка серне тәшкит итүче белешмәләргә игълан итмичә бирелмәсә, мөрәжәгать җибәргән граждандың, күрсәтелгән белешмәләргә хәл итү мөмкин булмауга бәйле рәвештә, куелган мәсьәләнең асылы буенча җавап бирү мөмкинлеген булмау турында хәбәр ителә (Федераль законның 11 статьясындагы 6 өлеш).

2.22. Мөрәжәгатькә язма рәвештә җавап ЖҮИ органы бланкында эзерләнә һәм житәкче яки башка вәкаләтле вазыйфай зат тарафыннан имзаланалар. Җавап гражданин күрсәтелгән почта адресына җибәрелә.

Ике һәм аннан да күбрәк зат мөрәжәгатьенә (күмәк мөрәжәгать) җавап беренче кул куйган зат исеменә (әгәр мөрәжәгатьтә конкрет кеше әйтелмәсә) яисә аерым очрақларда - мондый хәбәрне имзалаганнарның һәркайсына җибәрелә.

ЖҮИ органнарына электрон документ рәвешендә кергән мөрәжәгатькә җавап электрон документ формасында мөрәжәгатьтә күрсәтелгән электрон почта адресы буенча электрон документ формасында җибәрелә.

2.23. Гражданның жирле үзидарә органнарына һәм аларның вазыйфай затларына Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә, туган телдә яки Россия Федерациясе халыкларының теләсә кайсы башка телендә мөрәжәгать итәргә хокуклы. Җаваплар мөрәжәгать телендә бирелә. Мөрәжәгать телендә җавап бирү мөмкин булмаган очрақта Татарстан Республикасы дәүләт телләре (ТР Законы) кулланыла.

2.24. ЖҮИ органнарында мөрәжәгатьләр буенча эш башкару ЖҮИ органнарының хокукый актлары таләпләргә нигезендә эш башкаруның башка төрләреннән аерым алып барыла.

Мөрәжәгатьләрне карап тикшерүгә бәйле документларда карар кабул ителгәннән соң һәм аны үтәгәннән соң номенклатура буенча эш номерын һәм әлеге карарны кабул иткән вазыйфай затның имзасын күрсәтеп, «эш» билгесе булырга тиеш.

2.25. Мөрәжәгатьләрне карап тикшергәннән соң, шулай ук алар буенча язылу һәм башка документлар (жаваплар күчermәләре белешмәләре) ЖҮИ органнарына, предприятие, учреждение яки оешмага эшкә жәлеп итү өчен кире кайтарылырга тиеш. Кирәк булган очракта, мөрәжәгатьләр буенча документаль материаллар жирле үзидарә органнарының башка бүлекчәләре, предприятие, учреждение яки оешмалар эшенә, ЖҮИ органнарында билгеләнгән гаризаларны һәм шикаятләрне саклау срокларын үтәп, кушылырга мөмкин.

Документлар эштә хронологик тәртиптә урнаштырыла. Резолюция битләре һәм конвертлар (әгәр алар мөрәжәгатьләр белән бергә сакланырга тиеш булса) номерлана һәм эш битләре буларак кертелә.

Эш формалаштырганда, документларны эшкә жибәрү, аларның тулылыгы (комплектлылыгы). Билгеләнгән тәртиптә каралмаган мөрәжәгатьләр, шулай ук дәрәс рәсмиләштерелмәгән документларны эшләргә кертү тыела.

2.26. Аерым очракларда, шулай ук мөрәжәгать буенча гарызнамә жибәргән очракта, жирле үзидарә органы житәкчесе, вазыйфай зат йә вәкаләтле зат мөрәжәгатьне карау срогын 30 көннән дә артмаган вакытка озайтырга хокуклы, ул мөрәжәгатьне жибәргән гражданды карау срогын озайту турында хәбәр итеп.

3. МӨРӘЖӘГАТЬЛӘРНЕҢ АЕРЫМ ТӨРЛӘРЕ БЕЛӘН ЭШЛӘУ

3.1 Депутатларның мөрәжәгатьләре.

Депутат хаты булып, кагыйдә буларак, документ бланкында рәсмиләштерелгән һәм депутат (депутатлар) имзасы булган мөрәжәгать тора.

Бу мөрәжәгатьләр кичекмәстән карала.

Гражданның хатлары беркетелгән барлык дәрәжәдәге депутатларның мөрәжәгатьләре белән эшләү беренче чиратта гамәлгә ашырыла.

Депутатлар мөрәжәгатьләре аерым контрольгә алына.

3.2 Кабаттан килгән хатлар.

Бер үк заттан келгән тәкъдимнәр, гаризалар һәм шикаятләр кабат хатлар булып санала, әгәр беренче мөрәжәгатьне бирү вакыты закон белән билгеләнгән карау вакыты чыккан булса, мөрәжәгать итүче аның мөрәжәгате буенча кабул ителгән карар белән килешмәсә.

Гражданның кабаттан килгән хатлар, кагыйдә буларак, контрольгә куела.

Хат кабат килгәндә, аңа булган язышу һәм теркәү-контроль карточка сайлана.

Бер үк авторның кабат хатлары дип саналмый, әмма төрле мәсьәләләр буенча.

3.3 Суқырлар хатлары рельеф-нокталы шрифтта Бөтенроссия суқырлар жәмгыятенен Минзәлә бүлекчәсенә күчәрү өчен жибәрелә. Күчәргәннән соң мөрәжәгать белгечләр карамагына тапшырыла. Аларны карау срогы тәржемә ителгән көннән исәпләнә.

3.4 Гариза бирүчедән алынган документлар аңа жавап белән заказ белән жибәрү аша кире кайтарыла.

Документлар тикшерү материалларына беркетелгән очракларда бу хакта гариза бирүчегә хәбәр ителә.

Документлар кире кайтканда хатта чын документлар исемнәре күчәрелә.

3.5. Имзаланган хатлар теркәү-контроль карточкасында һәм журналда тамгалар өчен тапшырыла, шуннан соң адресатка жибәрелә.

4. ГРАЖДАННАРНЫ ШӘХСИ КАБУЛ ИТҮНЕ ОЕШТЫРУ

4.1 Гражданның шәхси кабул итү жирле үзидарә органы житәкчесе, аның урынбасарлары һәм вәкаләтле затлар тарафыннан атна саен сишәмбе көнне 14.00 сәгатәтән башлап үткәрелә.

4.2. Кирәк булганда, очрашулар гражданның яшәу яки эш урыннары буенча оештырыла.

4.3. Жирле үзидарә органнарында телдән мөрәжәгатьләренәң әчтәлеге гражданны кабул итү датасы, аның фамилиясе, исеме, атасының, яшәу урыны, гражданны кабул иткән вазыйфай (вәкаләтле) зат, телдән мөрәжәгатьнең әчтәлеге һәм аның буенча кабул ителгән чаралар турында белешмәләр булырга тиеш булган шәхси кабул итү карточкасына кертелә. Күрсәтелгән реквизитлар башка кирәкле мәгълүматлар белән тулыландырылырга мөмкин. Калган ЖҮИ органнарында гражданны кабул итү журналда алып барыла.

4.4. Шәхси кабул итү вакытында гражданин шәхесен таныклаучы документ күрсәтә. Гражданның мондый документны күрсәтүдән баш тарткан очракта, аның мөрәжәгате аноним буларак карала.

Кабул итүне гамәлгә ашыручы вазыйфай (яки вәкаләтле) зат гражданны игътибар белән тыңларга һәм аның мөрәжәгатенәң асылын жентекләп тикшерергә тиеш. Әгәр телдән мөрәжәгатьтә бәян ителгән фактлар һәм хәлләр күренеп тора һәм өстәмә тикшерү таләп итми икән, гражданин ризалыгы белән мөрәжәгать итүгә жавап шәхси кабул итү барышында телдән бирелергә мөмкин, бу хакта гражданны шәхси кабул итү карточкасында (журналда) язма эшләнә. Калган очракларда мөрәжәгатьтә куелган сорауларның асылы буенча язмача жавап бирелә.

Шәхси кабул итү барышында кабул ителгән язма мөрәжәгать әлеге Тәртиптә билгеләнгән тәртиптә теркәлергә һәм карап тикшерелергә тиеш. Кирәкле очракларда гражданның телдән мөрәжәгатенәң асылы буенча белешмә төзелә, ул язма мөрәжәгатьләр өчен билгеләнгән тәртиптә теркәлә.

Әгәр мөрәжәгатьтә жирле үзидарә органнары компетенциясенә керми торган мәсьәләләр булса, гражданды аңа кайда һәм нинди тәртиптә мөрәжәгать итәргә кирәклегенә турында аңлатма бирелә.

Шәхси кабул итү барышында гражданның, әгәр элек мөрәжәгатьтә куелган сорауларның асылы буенча жавап бирелгән булса, мөрәжәгатьне алга таба караудан баш тартырга мөмкин (Федераль законның 13 статьясындагы 6 өлеше).

4.5. Кабул итү бүлмәләренә яисә килүчеләр өчен мөмкин булган башка урыннарда язма мөрәжәгать итү өчен тартмалар куелырга мөмкин, алардан төшерү мөрәжәгатьләр белән эшләү өчен жаваплы хезмәткәрләр тарафыннан тәүлегенә өч тапкыр башкарыла. Тартмалар һәр ачылганнан соң ябылырга һәм ябыштырылырга тиеш.

4.6. ЖҮИ кабул итү органнарының вазыйфай затлары гражданны шәхси кабул итү белән бәйлә мәсьәләләр буенча жирле үзидарә органнарына, башка ЖҮИ органнарына, предприятие, учреждение яки оешмаларга мөрәжәгать итәргә хокуклы, аларның житәкчеләре һәм хезмәткәрләре аларга ярдәм күрсәтергә һәм ярдәм күрсәтергә тиеш: кирәкле белешмә һәм мәгълүмати материаллар (норматив хокукый актлар нигезендә игълан ителергә тиеш булмаган белешмәләрдән тыш) тапшырырга, квалификацияле консультациялар, элемент белән тәмин итәргә, кабул итү өчен хезмәткәрләренә жибәрергә һ. б. лар.

4.7. Әгәр гражданин кабул итү бүлмәсендә әйләнә-тирәдәгеләренәң тормышына һәм сәламәтлегенә турыдан-туры куркыныч тудыручы гамәлләр кылса, кабул итүне алып баручы вазыйфай (яисә вәкаләтле) зат Россия Федерациясе законнары нигезендә тиешле чаралар күрә. Кирәк булганда эчке эшләр һәм ашыгыч медицина ярдәме органнары хезмәткәрләре чакырыла.

4.8. Гражданны кабул итү чират тәртибендә алып барыла. Бөек Ватан сугышында катнашучылар, инвалидлар, йөкле хатын-кызлар һәм кечкенә балалар белән килүчеләр чиратсыз кабул ителә.

5. МӨРӘЖӘГӘТЛӘР БЕЛӘН ЭШЛӘУ ТОРЫШЫН ТИКШЕРҮ ҺӘМ АЛАРНЫ КАРАП ТИКШЕРҮ. МӨРӘЖӘГӘТЛӘРДӘ БУЛГАН МӘГЪЛҮМАТНЫ АНАЛИЗЛАУ ҺӘМ ГОМУМИЛӘШТЕРҮ

5.1. Жирле үзидарә органнары житәкчеләре үз компетенциясе кысаларында

мөрәжәгатьләрне карау тәртибенәң үтәлешен тикшереп торалар, кәргән мөрәжәгатьләрнең эчтәлеген анализлайлар, гражданның хокукларын, ирекләрен һәм законлы мәнфәгатьләрен бозу сәбәпләрен үз вакытында ачыклау һәм бетерү буенча чаралар күрә.

5.2. Гражданның тәкъдимнәрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен теркәү журналы кабул ителгән карарларның үз вакытында һәм дәрәс үтәлешен тикшерү өчен жирле үзидарә органы житәкчесенә ай саен, инспекция (тикшерүче) житәкчесенә - аларның таләбе буенча тапшырырга тәкъдим ителә.

Кварталга кимендә бер тапкыр мөрәжәгатьләрне карау һәм алар буенча карарлар кабул итү буенча эш торышын эчке тикшерү үткәргәгә киңәш ителә, моның өчен комиссия билгеләнә. Тикшерү нәтижеләре буенча акт төзелә, ул, мөрәжәгатьләрне карау тәртибен бозу ачыкланган очракта, аларны бетерү һәм гаепле затларны жаваплылыкка тарту буенча тәкъдимнәр булырга тиеш.

5.3. Жирле үзидарә органнарында үтәлү срокларын контрольдә тотарга тиеш, аларны карау нәтижеләре турында авторга жавап бирергә яки тиешле орган яисә вазыйфай зат запросы буенча мәгълүмат бирергә кирәк.

Жирле үзидарә органнарына гражданны мөрәжәгатьләре буенча йөкләмәләренәң үтәлешен контрольдә тоту муниципаль берәмлек органнарының хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

5.4. Турыдан - туры контроль буенча эш жирле үзидарә органнарының контроль буенча вәкаләтләре бирелгән вазыйфай затларына йөкләнә.

Мондый контрольне гамәлгә ашыручы затлар хокукы:

а) башкаручылардан һәм аларның турыдан-туры житәкчеләреннән мөрәжәгатьләрне карау барышы турында кирәкле белешмәләренә соратып алырга;

б) билгеләнгән тәртиптә мөрәжәгатьләрне карау торышын чагылдыручы материаллар белән танышырга;

в) мөрәжәгатьләрне карау барышында ачыкланган житешсезлекләренә бетерү буенча тиешле вазыйфай затларга тәкъдимнәр кертергә.

5.5. Мөрәжәгатьләрне даими, әмма айга бер тапкырдан да ким булмаган санда ЖҮИ органы житәкчесенә житкерелә.

5.6. Карау контрольдә тотыла торган мөрәжәгатьләргә контроль карточкалар рәсмиләштереләргә мөмкин. Контроль карточкаларның формасы һәм кирәкле санда нөсхәләре жирле үзидарә органы тарафыннан билгеләнә.

Жирле үзидарә органнарында мөрәжәгатьләр белән эшләүне контрольдә тоту һәм мәгълүмати-аналитик тәмин итү максатларында, гражданның теркәлгән мөрәжәгатьләре һәм аларны карау нәтижеләре буенча кирәкле белешмәләр үз эченә алган электрон мәгълүматлар базалары төзеләргә мөмкин. Шул ук вакытта электрон-исәпләү техникасын куллану жирле үзидарә органнарында гамәлдәгә законнар таләпләренә туры китереп эшләнәргә мөмкин булган аерым инструкциялар белән регламентлана.

5.7. Мөрәжәгатьләрдә булган мәгълүмат ЖҮИ органнары эшчәнлеген камилләштерү буенча тиешле тәкъдимнәр һәм рекомендацияләр эшләү өчен гомумиләштерелә һәм анализлана.

5.8. Мөрәжәгатьләр белән эшләүнең торышы (кыска мәгълүмат-статистик мәгълүматлар, мөрәжәгатьләр белән эшне камилләштерү буенча үткәрелә торган чаралар) жирле үзидарә органнары эшчәнлегә турында еллык хисапларда чагылырга мөмкин.

5.9. Аналитик эш учреждениенәң барлык бүлекчәләре белән тыгыз бәйләнештә алып барыла. Гражданны почтасын карый торган белгечләр, тематик язмалар, башка аналитик материаллар язу өчен, үзләренә беркетелгән территория буенча материаллар (мөрәжәгатьләренәң, жавапларның күчермәләрен һ.б.) сайлап алу һәм туплау эшен даими алып баралар, аналитик материаллар төзү өчен кирәкле мәгълүматны үз вакытында эзерлиләр.